

Krystyna Milecka

Spotkanie europejskich paleobotaników na Ostrowie Lednickim i w Gieczu

Studia Lednickie 7, 349-350

2002

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

SPOTKANIE EUROPEJSKICH PALEOBOTANIKÓW NA OSTROWIE LEDNICKIM I W GIECZU

Już ponad dwadzieścia lat organizowane są spotkania europejskich paleobotaników noszące wspólną nazwę „Moorexcursion”. Każdego roku latem lub wczesną jesienią przez 7 – 8 dni trzydziestoosobowa grupa specjalistów odwiedza stanowiska badań wybranego obszaru naszego kontynentu (tylko raz, wyjątkowo, spotkanie odbywało się na terenie Kanady), a organizatorzy i gospodarze imprezy przedstawiają wyniki badań paleoekologicznych, które stanowią podstawę i punkt wyjściowy do naukowej dyskusji. Ogólną opiekę nad spotkaniami, wyborem miejsca oraz organizacją sprawuje prof. Brigitta Ammann z Institute of Plant Science Uniwersytetu w Bernie w Szwajcarii.

Ostatnia, jubileuszowa XXV „Moorexcursion” miała miejsce w Polsce w dniach 1 – 10 września 2001 roku. Trasa objęła zwiedzanie Wolina i jego okolic, Drawieński Park Narodowy (część pierwsza, 1 – 4.09. organizowana przez prof. dr hab. Małgorzatę Latałową z Uniwersytetu Gdańskiego), a następnie Bory Tucholskie i Wielkopolskę (część druga, 5 – 10.09. której patronem i pomysłodawcą był prof. dr hab. Kazimierz Tobolski z Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu). Pomocą w realizacji projektu i sprawach organizacyjnych byli współpracownicy z Zakładu Biogeografii i Paleoekologii UAM, dr dr Mirosław Makohonienko, Joanna Strzelczyk, Grzegorz Kowalewski oraz niżej podpisana, Krystyna Milecka.

Wielkopolska część „Moorexcursion” rozpoczęła się 7 września w Biskupinie. Następnego dnia rano nad jeziorem Głęboczek, oddalonym około 15 km od Gniezna wyniki prac paleoekologicznych przedstawił dr Mirosław Makohonienko. Diagram pyłkowy stanowił wstęp do omówienia ogólnej historii roślinności środkowej Wielkopolski i dyskusji na temat jej cech charakterystycznych, decydujących o odmienności paleośrodowiskowej tego obszaru. Następnie informacje te zostały pogłębione w Lednickim Parku Krajobrazowym. Zapoznanie się z kompleksem zabytków lednickich grupa paleobotaników rozpoczęła od wystawy archeologicznej i antropologicznej w Małym Skansenie. Kolejnym etapem był przejazd promem na Ostrów Lednicki, gdzie przy makiecie obrazującej wczesnośredniowieczny wygląd grodziska i zabudowań na wyspie prof. K. Tobolski i dr M. Makohonienko przedstawili wyniki wieloletnich badań paleoekologicznych obejmujących analizy osadów dennych Jeziora Lednickiego, geologiczny układ warstw na wyspie, wyniki analiz pyłkowych, szczątków makroskopowych roślin i mikrofosyliów pozapyłkowych. Wyniki te pozwoliły na szczegółowe odtworzenie

środowiska, w jakim miało miejsce osadnictwo wczesnośredniowieczne na tym terenie oraz interpretację zmian krajobrazu. Omawiano stopień odlesienia okolic Jeziora Lednickiego i konieczność uzyskania odpowiedniej powierzchni pod uprawy w celu utrzymania dużej liczby ludności i wojska i zapewnienie im żywności. Badania szczątków makroskopowych roślin przedstawione przez dra Marka Polcyna, kierownika Pracowni Paleoekologicznej Muzeum Pierwszych Piastów na Lednicy zainicjowały dyskusję o diecie wczesnych Słowian oraz wykorzystaniu surowców roślinnych w rzemiośle. Następnie uczestnicy spotkania zwiedzili zespół rezydencjonalno-obronny Ostrowa Lednickiego, zrekonstruowane podstawy palatium z kaplicą z dziesiątego wieku, a spacer po wyspie i obejrzenie przyczółków mostów gnieźnieńskiego i poznańskiego zakończyły przedpołudniową część zajęć. Po obiedzie grupa zatrzymała się nad Jeziorem Skrzetuszewskim, gdzie prof. K. Tobolski przedstawił geologiczne i paleoekologiczne osobliwości tego zbiornika, a dr hab. Krystyna Szeroczyńska z Instytutu Nauk Geologicznych PAN w Warszawie na podstawie analiz kopalnych wioślarek omówiła zagadnienia związane z limnologią Lednickiego Parku Krajobrazowego

W Gnieźnie stanowiącym kolejny przystanek trasy w tym dniu, uczestnicy zapoznali się z wynikami badań palinologicznych i limnologicznych osadów jeziora Świętokrzyskiego przedstawionymi przez dra M. Makohonienko i dr hab. K. Szeroczyńską, a następnie zwiedzili katedrę.

Ostatni dzień konferencji rozpoczęło spotkanie w Rezerwacie Archeologicznym w Gieczu. Niestety w tym dniu po raz pierwszy nie dopisała pogoda, a deszcz zmusił organizatorów do wykorzystania westybuli Muzeum jako sali wykładowej, gdzie dr K. Milecka zapoznała uczestników z wynikami prac paleobotanicznych dotyczących osadnictwa w okolicach Gieczu. Szczególny nacisk położono na okres wczesnego średniowiecza, kiedy tamtejszy gród był ważnym ogniwem sieci obronnej państwa pierwszych Piastów. Omówiono także wyniki badań osadów z pobliskiego jeziora Baba, które, jak stwierdzono na podstawie analizy pyłkowej, stanowiło w przeszłości zbiornik do moczenia konopi w procesie uzyskiwania włókien na powrozy, tkaniny itp. Następnie dr Joanna Strzelczyk przedstawiła wyniki prac dotyczących zagadnień żywieniowych wczesnośredniowiecznych mieszkańców grodzisk wielkopolskich. Na podstawie zidentyfikowanych szczątków makroskopowych roślin, a przede wszystkim znalezionych na stanowiskach archeologicznych ziarniaków zbóż stwierdziła, że istotny składnik pożywienia w tamtym okresie stanowiło proso. Pomimo niesprzyjającej aury uczestnicy spotkania zwiedzili także wały grodziska, obejrzeni zrekonstruowane fundamenty książęcego palatium oraz stanowiska aktualnie prowadzonych prac wykopaliskowych w obrębie grodziska oraz poza nim, na cmentarzysku i w kościele Świętego Mikołaja. Ostatnie stanowisko, pomimo ulewnego deszczu utrudniającego spacer było prawdziwą atrakcją dla zwiedzających.

Przejazd do Wielkopolskiego Parku Narodowego rozpoczął ostatni etap XXV Moor-excursion.

Informacje dotyczące osadnictwa wczesnośredniowiecznego i początków państwa polskiego na terenie środkowej Wielkopolski poszerzyły wiedzę zagranicznych uczestników spotkania na temat formowania się fundamentów nowoczesnej Europy u progu drugiego tysiąclecia naszej ery oraz pozwoliły na dyskusję o środowiskowym tle tych wydarzeń.

Krystyna Milecka

Lednogóra. Prezentacja badań paleoekologicznych na Ostrowie Lednickim (fot. K. Tobolski)

Autorka referuje wyniki swoich badań w Gieczu. Na pierwszym planie znany archeobotanik niemiecki prof. dr K.E. Behre (fot. K. Tobolski)

Czaszka Królowej Ryczezy w złotym czepcu — wrzesień 2001